

PRAKSISOVERSIGT · CIVILPROCES

Praksisoversigt over vidnefritagelse og editionspligt

Retsplejelovens kapitel 18 (§§ 168-172), editionspligt (§§ 298-300) og EMRK-dimensionen

Version 2 · Opdateret 26. jun. 2026 · 14 afgørelser · 2008-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten dækker reglerne om vidners pligt og ret til at vidne efter retsplejelovens kapitel 18, herunder hovedreglen om vidnepligt (§ 168), de professionelle vidnefritagelser (§ 170), fritagelse for nære pårørende og selvinkriminering (§ 171), den journalistiske kildebeskyttelse (§ 172) samt samspillet med editionspligten efter §§ 298-300. Retspraksis viser et velafbalanceret system, hvor domstolene foretager konkrete afvejninger mellem sandhedsfindings interesse og beskyttelseshensynene bag tavshedspligten. Særligt kildebeskyttelsen har været genstand for principielle Højesteretsafgørelser, hvor den samfundsmæssige værdi af pressens dækning af lukkede miljøer har vejet tungt i proportionalitetsafvejningen.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Enhver har som udgangspunkt pligt til at vidne for retten (retsplejelovens § 168), og fritagelsesreglerne er undtagelser, der fortolkes indskrænkende.
- 02** Advokaters vidnefritagelse efter § 170, stk. 1, omfatter kun beskikkede advokater og deres medhjælpere – ikke ikke-advokater i advokatselskaber, selv om disse er underlagt tavshedspligt efter retsplejelovens § 129.
- 03** Retten kan efter § 170, stk. 2, pålægge læger, advokater og andre med relativ tavshedspligt at vidne, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald.
- 04** Præsters absolutte tavshedspligt (§ 170, stk. 1) og forsvareres privilegium kan kun brydes med samtykke fra den berettigede.
- 05** Nærtstående til en part er som udgangspunkt fritaget for vidnepligt efter § 171, stk. 1, men retten kan pålægge vidnepligt efter stk. 3, når forklaringen er af afgørende betydning for sagens udfald og sagens beskaffenhed berettiger det.
- 06** Vidnepålæg efter § 171, stk. 3, imødekommes i praksis fortrinsvis i sager om voldtægt eller grovere vold og ikke ved simpel vold.

- 07** Selvinkrimineringsbeskyttelsen i § 171, stk. 2, giver vidnet ret til at nægte at svare på spørgsmål, der ville udsætte vidnet for straf eller tab af velfærd.
- 08** Journalisters kildebeskyttelse efter § 172 kan kun brydes ved lovovertrædelser af alvorlig karakter med strafmaksimum på mindst 4 års fængsel, og kun hvor hensynet til opklaringen klart overstiger mediets behov for kildebeskyttelse.
- 09** Kildebeskyttelsen viger, når kilden ikke har villet afdække forhold af samfundsmæssig betydning, fx ved kommerciel videregivelse af private oplysninger mod vederlag (Se & Hør-sagen).
- 10** TV-optagelser med maskerede kilder i bandekriminalitetsmiljøer er af stor samfundsmæssig interesse, og kildebeskyttelsen opretholdes, selv om de medvirkende har fremvist våben under optagelsen.
- 11** Editionspligten for tredjemand efter § 299 er undergivet de samme begrænsninger som vidnepligten – herunder §§ 169-172 – og gennemtvinges med tvangsmidler efter § 178.
- 12** Et editionspålæg som tredjemand kan ikke rettes mod en person, der potentielt vil blive part i den verserende sag, da det ville gøre partens sædvanlige beføjelser illusoriske.
- 13** Editionsbegæring må ikke have karakter af en undersøgelsesmæssigt præget gennemgang; begærende part skal præcist angive de kendsgerninger, der skal bevises, jf. § 300, stk. 1.
- 14** Politiet skal forud for afhøring vejlede forurettede og vidner om vidnefritagelsesreglerne i § 171; manglende vejledning kan medføre, at forklaringen ikke kan bruges som bevis.

§ 1 Hovedreglen om vidnepligt og systematikken i §§ 168-172

Dansk retspleje bygger på et grundlæggende princip om almen vidnepligt. [Retsplejelovens § 168](#) fastslår, at enhver med de i loven fastsatte undtagelser har pligt til at afgive forklaring for retten som vidne. Bestemmelsen er kernen i et system, der balancerer sandhedsfindings interesse mod en række beskyttelseshensyn, som lovgiver har fundet tungtvejende nok til at begrunde undtagelser.

Undtagelserne er organiseret i et hierarki:

- **§ 169** – Offentligt ansattes tavshedspligt: Vidneforklaring kan kun afkræves om forhold, der er undergivet lovbestemt tavshedspligt, når retten finder, at hensynet til sandhedens oplysning klart overstiger hensynet til hemmeligholdelse.
- **§ 170** – Professionelle: Præster (absolut), advokater, læger, jordemødre, sygeplejersker og forsvarere (relativ tavshedspligt med mulighed for rettens pålæg).
- **§ 171** – Nærtstående og selvinkriminering: Parter, nærtstående familiemedlemmer samt vidner, der ved at vidne ville udsætte sig selv for straf eller tab af velfærd.
- **§ 172** – Journalister: Kildebeskyttelse for redaktører og redaktionelle medarbejdere.

Systemet suppleres af § 178, der hjemler tvangsmidler (bøde og fængsel i op til 6 måneder) over for vidner, der uden gyldig grund nægter at afgive forklaring. Editionsreglerne i §§ 298-300 er udformet parallelt med vidnereglerne, idet editionspligten er begrænset af de samme fritagelsesgrunde som vidnepligten.

LOV

Retsplejelovent § 168

Retsplejelovent § 169

Retsplejelovent § 178

§ 2 Professionel vidnefritagelse – advokater, præster og sundhedspersoner (§ 170)

Retsplejelovent § 170, stk. 1 opstiller en sondring mellem **absolut** og **relativ** tavshedspligt:

- **Absolut tavshedspligt** gælder for *præster* (sjælesorg) og *forsvarere* i straffesager. Disses tavshedspligt kan kun ophæves med samtykke fra den, der har krav på hemmeligholdelse.
- **Relativ tavshedspligt** gælder for *advokater*, *læger*, *jordemødre* og *sygeplejersker* samt visse andre i § 170-kategorien. Her kan retten efter stk. 2 pålægge vidnepligt, når forklaringen anses for at være af **afgørende betydning** for sagens udfald og sagen angår en forbrydelse, der efter loven kan medføre fængsel i 4 år eller derover.

Afgrænsningen af personkredsen har været genstand for principiel prøvelse. I [BS-6234/2021-HJR](#) afgjorde Højesteret, at en ikke-advokat (juridisk rådgiver og medejer af et advokatpartnerselskab) ikke er omfattet af § 170, stk. 1. Højesteret lagde afgørende vægt på:

Retsplejelovent § 170, stk. 1, er en undtagelse til hovedreglen om vidnepligt i § 168, at der ikke i forbindelse med ændringen af retsplejelovent ved lov nr. 520 af 6. juni 2007, hvorved det blev tilladt andre end advokater at eje en del af et advokatselskab, skete ændringer i reglerne om vidneudelukkelse.

Denne restriktive fortolkning gælder, selv om den pågældende er underlagt tavshedspligt efter [retsplejelovent § 129](#) sammenholdt med [straffelovent § 152](#). Højesteret pegede dog på, at retten efter [§ 170, stk. 3](#) kan bestemme, at forklaring ikke skal afgives, hvis hemmeligholdelsen har **væsentlig betydning** – et sikkerhedsnet, der i praksis beskytter klientfortroligheden, selv når den formelle vidneudelukkelse ikke gælder.

I sagen [Sag 225/2007](#) fandt Højesteret det berettiget at fritage en advokat for at vidne om rådgivning i et dødsboskifte, da klientens interesse i hemmeligholdelse vejede tungere end modpartens bevisinteresse. Omvendt stadfæstede Højesteret i en relateret sag ([763](#)), at en advokat kunne pålægges vidnepligt, fordi forklaringen var af afgørende betydning for sagens udfald.

Samspillet med EMRK art. 8 illustreres af [BS-60316/2023-HJR](#), hvor Højesteret tog stilling til optagelse af telefonsamtaler mellem en fængselsindsat og en advokatfuldmægtig. Sagen understregede, at advokat-klient-fortroligheden nyder beskyttelse som en del af privatlivsretten efter EMRK art. 8.

For beslægtede spørgsmål om [tavshedspligt](#) og [advokatansvar](#) henvises til de særskilte praksisoversigter.

LOV

Retsplejelovent § 129

Retsplejelovent § 170, stk. 1-4

Straffelovent § 152

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om ulovlig optagelse af indsattes telefonsamtaler med advokatfuldmægtig og vurdering af afsoningsforhold 21.08.2024

Højesteret · Vidnefritagelse for ikke-advokater i advokatselskaber: Højesterets fortolkning af retsplejelovent § 170 14.07.2021

Højesteret · Højesteret ændrer landsrettens kendelse: Advokat fritages for at afgive vidneforklaring i dødsboskiftesag 07.10.2015

Byretten · Skifterettens afgørelse om advokats vidnepligt i dødsbo med uafklaret formue 28.08.2014

§ 3 Vidnefritagelse for nærtstående og selvinkriminering (§ 171)

Retsplejelovens § 171, stk. 1 fritager en parts **nærmeste** for vidnepligt. Personkredsen omfatter ægtefælle, beslægtede i op- og nedstigende linje, søskende og de pågældendes ægtefæller, samt personer, der lever i et samlivsforhold med parten. Begrebet "nærmeste" er snævrere end "nært knyttet til forurettedes husstand" – en tidligere ægtefælle eller samlever er som udgangspunkt *ikke* en parts nærmeste, men kan stadig være nært tilknyttet husstanden.

Vidnepålæg efter stk. 3 kræver, at forklaringen er af **afgørende betydning** for sagens udfald, og at sagens beskaffenhed og betydning for parten eller samfundet berettiger det. I praksis imødekommes vidnepålæg fortrinsvis i sager om **voldtægt eller grovere vold**. [Rigsadvokatmeddelelsen om samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser](#) angiver, at pålæg formentlig kun vil blive imødekommet ved alvorlig kriminalitet eller voldsforbrydelser med betydelige skader.

Sagen [19-2020](#) illustrerer et tilfælde, hvor en nærtstående blev pålagt vidnepligt i en sag om grov vold. Retten lagde vægt på sagens alvor og den manglende mulighed for at føre bevis ad andre veje.

I [686759d7-5114-4430-98b2-11740f0e8f87](#) behandlede Højesteret spørgsmålet om, hvorvidt en videoafhøring af et barn kunne afspilles i retten, når barnet som nærtstående til sigtede var fritaget efter § 171, stk. 1. Højesteret fastslog, at afspilning af en videoafhøring afhænger af, om betingelserne for vidnepålæg efter stk. 3 er opfyldt. Særligt bemærkelsesværdigt er, at Højesteret tog stilling til, om begrebet "**tab af velfærd**" i § 171, stk. 2, nr. 1, omfattede risikoen for, at barnets far ville blive udvist, og barnet dermed miste sit opholdsgrundlag. Højesteret fandt, at denne risiko ikke udgjorde "tab af velfærd" i bestemmelsens forstand.

Selvinkrimineringsbeskyttelsen i [§ 171, stk. 2](#) giver vidnet ret til at nægte at svare på spørgsmål, der ville pådrage vidnet straf eller tab af velfærd. Denne beskyttelse har paralleller til [EMRK art. 6](#) om retten til en retfærdig rettergang og princippet *nemo tenetur se ipsum accusare*.

Politiets vejledningspligt er et centralt element i praksis. Forud for afhøring skal politiet vejlede vidnet om rettighederne efter § 171, jf. [retsplejelovens § 753](#) og [§ 173, stk. 1](#). Manglende vejledning kan medføre, at vidneforklaringen ikke kan bruges som bevis – selv som dokumentation via den rapportoptagende polititjenestemand. Undtagelsen er, at der *kan* ske dokumentation af politirapporten, hvis den vidnefritagne *selv* har foretaget anmeldelsen, uanset vejledning.

LOV

[Retsplejelovent § 171, stk. 1-3](#)
[Retsplejelovent § 173, stk. 1](#)
[Retsplejelovent § 753](#)

PRAKSIS

Højesteret · Vidnepligt for nærtstående ved grov vold og udmåling af fællesstraf ved recidiv i prøvetiden 03.06.2020

Landsretten · Landsret stadfæster brug af videoafhøringer af børn mod forældre tiltalt for mishandling og udvisning 28.10.2020

§ 4 Journalistisk kildebeskyttelse (§ 172)

[Retsplejelovens § 172](#) giver redaktører og redaktionelle medarbejdere en vidtgående kildebeskyttelse.

Beskyttelsen omfatter:

- **Stk. 1-2:** Fritagelse for at vidne om ophavsmanden til en offentliggjort meddelelse, om identiteten af medvirkende med anonymitetstilsagn, og om fortrolige oplysninger fra kilder.
- **Stk. 5:** Retten kan pålægge vidnepligt, hvis sagen angår en lovovertrædelse af **alvorlig karakter** med strafmaksimum på **mindst 4 års fængsel**, og vidneførslen har **afgørende betydning** for opklaringen, og hensynet til opklaringen **klart overstiger** mediets behov for kildebeskyttelse.

TV2 råbånd-sagen (Sag 225/2014) er den centrale præjudicielle afgørelse om § 172, stk. 5. TV2 Østjylland havde optaget et interview med fem maskerede unge mænd fra et bandekriminalitetsmiljø, der fremviste våben og fremsatte drabstrusler. Politiet begærede råbåndene udleveret til identifikation. Højesteret afviste edition og udtalte:

Højesteret finder imidlertid, uanset karakteren og grovheden af denne resterende del af sagen, at hensynet til opklaringen af disse forhold ikke klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen. Højesteret lægger ved denne afvejning navnlig vægt på, at tv-optagelserne er af stor samfundsmæssig interesse og betydning; optagelserne giver offentligheden et indblik i lukkede, kriminelle bandmiljøer, som det antageligt ikke ville være muligt at få uden kildebeskyttelsen.

Afgørelsen fastslog, at **effektiv kildebeskyttelse** er en forudsætning for, at pressen kan dække lukkede miljøer – og at dette samfundsmæssige hensyn vejer tungt, selv ved alvorlig kriminalitet.

Se & Hør-sagen (Sag 154/2014) markerer den modsatte udgang af proportionalitetsafvejningen. Her opretholdt Højesteret beslaglæggelser hos Aller Media, idet kilderne mod vederlag havde videregivet private oplysninger om kendte personer til underholdningsformål. Højesteret fandt, at kilderne ikke havde villet **afdække forhold af samfundsmæssig betydning**, og at kildebeskyttelsen derfor måtte vige for hensynet til efterforskningen af alvorlig kriminalitet (ulovlig adgang til kreditkortoplysninger m.v.).

Den afgørende sondring i § 172-praksis er således, om kildens oplysninger tjener en **samfundsmæssig interesse** (nyhedsformidling, afdækning af magtmisbrug) eller alene er af **kommerciel/underholdningsmæssig** karakter. Kun i førstnævnte tilfælde nyder kildebeskyttelsen fuld styrke.

Journalisters særlige **kæreadgang** er reguleret i [§ 393, stk. 2](#), som bygger på [betænkning nr. 1330/1997 om samarbejdet mellem retterne og pressen](#). I [SS-1/2024-HJR](#) fastslog Højesteret, at denne kæreadgang *ikke* er begrænset af den generelle kærebegrænsning i § 389 a, og at en journalist, der var til stede ved mødets begyndelse, kan kære begge dørlukningsafgørelser, selv om journalisten var ude af salen under "dobbeltlukkede døre".

For yderligere om presseetik og kildebeskyttelse se [god presseskik](#) og [EMRK art. 10 ytringsfrihed](#).

LOV

[Retsplejeloven § 172, stk. 1-6](#)

[Retsplejeloven § 389a](#)

[Retsplejeloven § 393, stk. 2](#)

[Retsplejeloven § 804, stk. 4](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om dørlukning i sag om frihedsberøvelse af udlænding	21.03.2025
	Højesteret · Højesterets afvisning af udlevering af råbånd fra TV2-interview (Kildebeskyttelse vs. Efterforskning)	09.04.2015
	Højesteret · Højesteret opretholder beslaglæggelser hos Aller Media: Kildebeskyttelse viger for opklaring af alvorlig kriminalitet	08.01.2015

Landsretten · Kendelse om edition af TV-optagelser vedrørende efterforskning af bordeldrift og skatteunddragelse

11.09.2008

§ 5 Editionspligt og dens begrænsninger (§§ 298-300)

Editionsplikten – pligten til at fremlægge dokumenter – er tæt forbundet med vidnereglerne. Forarbejderne til [retsplejelovens § 299](#) (Betænkning nr. 316/1962 om vidner) fastslog udtrykkeligt:

Trediemands editionspligt bør have samme omfang og dermed være undergivet samme begrænsninger som vidneplikten med hensyn til vidneudelukkelse og -fritagelse, således som det er tilfældet efter norsk og svensk ret.

Editionssystemet opererer med to regimer:

- **Partsedition (§ 298):** Retten kan pålægge en *part* at fremlægge dokumenter, medmindre der ville fremkomme oplysninger, som parten ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive vidneforklaring om (§§ 169-172). Sanktionen for manglende efterkommelse er *processuel skadevirkning* – retten kan lægge den anden parts fremstilling til grund, jf. [§ 344, stk. 2](#).
- **Tredjemandsedition (§ 299):** Tredjemand kan pålægges at forevise eller udlevere dokumenter med *bevismæssig betydning* for sagen, under samme begrænsninger. Manglende efterkommelse sanktioneres med **tvangsmidler** som for vidner, jf. [§ 178](#).

Denne forskel i sanktionering er af praktisk afgørende betydning, som illustreret af **Danske Bank-sagerne**:

I [BS-8257/2020-LYN](#) afviste Retten i Lyngby en editionsbegæring rettet mod Danske Bank som tredjemand, idet investorerne havde afgivet processtilvarsel over for banken. Da banken potentielt kunne blive part, ville et tredjemandseditionspålæg – med tvangsmidler som sanktion – gøre bankens sædvanlige partsbeføjelser *illusoriske*.

Sagen nåede i en ny runde til Højesteret i [BS-27428/2025-HJR](#), hvor Højesteret fastslog, at det forhold, at Danske Bank er part i en *anden* sag, ikke principielt er til hinder for tredjemandsedition i sagen mod den tidligere direktør – navnlig når pålægget alene vedrører dokumenter, banken allerede er pålagt at fremlægge i de parallelle sager. Højesteret ophævede dog landsrettens kendelse og hjemviste til fornyet behandling, fordi der ikke var foretaget en **konkret vurdering** af de enkelte dokumenters relevans og fortrolighed, jf. [§ 300, stk. 1](#).

I konkurrenceretlig kontekst understregede Sø- og Handelsretten i [U-4-16](#) (Porc-Ex mod SEGES), at editionsbegæring ikke må have karakter af en **undersøgelsesmæssigt præget gennemgang** af modpartens materiale. Selv med det lempeligeere bestemthedskrav i konkurrenceerstatningssager, jf. [konkurrenceerstatningslovens § 4](#), skal kategorierne beskrives "så præcist og snævert som muligt".

For yderligere om edition se [editionspligt](#).

LOV

[Retsplejeloven § 298](#)

[Retsplejeloven § 299, stk. 1-2](#)

[Retsplejeloven § 300, stk. 1](#)

[Retsplejeloven § 344, stk. 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret ophæver afgørelse om tredjemandsedition i sag om ledelsesansvar i Danske Bank-komplekset

13.11.2025

Sø- og Handelsretten · Sag om edition i konkurrencesag vedrørende DanAvl-struktur

12.06.2017

Byretten · Retten i Lyngby afviser krav om udlevering af dokumenter fra Danske Bank i hvidvaskag

13.11.2020

§ 6 Rigsadvokatmeddelelserne om vidnefritagelse og vejledningspligt

Anklagemyndighedens praksis for vidnefritagelse er reguleret i flere afsnit af Rigsadvokatmeddelelsen, som udgør den administrative fortolkningsramme for politi og anklagemyndighed.

[Rigsadvokatmeddelelsen om samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser](#) indeholder detaljerede retningslinjer for vidnepålæg i voldssager mod nærtstående. Meddelelsen anfører, at:

- Politiet *skal* vejlede forurettede om § 171 **forud for afhøring**, jf. retsplejelovens § 753.
- Vidnepålæg efter § 171, stk. 3, formentlig kun vil blive imødekommet i sager om **voldtægt eller grovere vold**, eller hvis volden har medført **betydelige skader**.
- Anklagemyndigheden bør overveje, om sagen kan gennemføres til domfældelse på grundlag af øvrige beviser (lægeerklæringer, fotografier, polititjenestemænds vidneforklaringer).

Meddelelsen gennemgår en række afgørelser om dokumentation af politirapporter, når forurettede nægter at vidne:

- Hvis retten har pålagt vidnet vidnepligt, men vidnet *nægter*, kan politirapporten dokumenteres.
- Hvis retten *ikke* pålægger vidnepligt, kan politirapporten kun dokumenteres, hvis vidnet er blevet vejledt om vidnefritagelsesreglerne.
- Hvis den vidnefritagne *selv* har foretaget anmeldelsen, kan rapporten dokumenteres uanset vejledning.

[Rigsadvokatmeddelelsen om videoafhøring af børn](#) behandler det særlige samspil mellem § 171 og § 172 a om videoafhøring. Vejledning om vidnefritagelse skal gives til den, der varetager barnets interesser – typisk forældrene – og for større børn bør det overvejes at vejlede barnet direkte. Manglende vejledning af børn kan medføre, at videoafhøringen ikke kan bruges som bevis, jf. **U 2017.225V**, men en behørig vejledning af forældrene kan efter omstændighederne være tilstrækkelig.

[Rigsadvokatmeddelelsen om psykisk vold](#) præciserer, at begrebet "nærmeste" i § 171 adskiller sig fra "nært knyttet til forurettedes husstand", som har et bredere anvendelsesområde. Dette er relevant for sager, hvor den psykiske vold begås mod en person, der ikke er i en ægteskabs- eller samlivsrelation med tiltalte.

For sager mod journalister kræver [Rigsadvokatmeddelelsen om forelæggelse og indberetning](#), at alle sager, hvor der er rejst sigtelse mod en journalist for strafbare forhold begået som led i det journalistiske arbejde, skal forelægges for Rigsadvokaten – uanset om politikredsen vurderer sigtelsen grundløs.

LOV

Retsplejeloven § 171, stk. 1-3

Retsplejeloven § 172a

Retsplejeloven § 753

EMRK-dimensionen – ytringsfrihed, privatliv og retfærdig

§ 7 rettergang

Vidnefritagelsesreglerne har et afgørende EMRK-fundament. Tre konventionsartikler er særligt relevante:

EMRK art. 10 – Ytringsfrihed og kildebeskyttelse. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har i en fast praksis fastslået, at journalisters kildebeskyttelse er en integreret del af ytringsfriheden. I sagen *Goodwin mod UK* (1996) fastslog Storkammeret, at kildebeskyttelse er en af de grundlæggende betingelser for pressefrihed, og at et indgreb i kildebeskyttelsen kun kan retfærdiggøres ved et "presserende samfundsmæssigt

behov". I *Sanoma Uitgevers B.V. mod Holland* (2010) fandt EMD, at beslaglæggelse af journalistisk materiale kræver forudgående domstolsprøvelse. Disse principper er direkte afspejlet i [retsplejelovens § 172, stk. 5](#), der kræver, at hensynet til opklaringen *klart* overstiger kildebeskyttelsen – en kvalificeret proportionalitetstest.

I Se & Hør-sagen ([Sag 154/2014](#)) henviste Højesteret udtrykkeligt til EMD-praksis, herunder *Tillack mod Belgien* (2007), men fandt, at EMRK art. 10 ikke førte til et andet resultat end den nationale retsplejelovs afvejning, da kilderne ikke havde afdækket forhold af samfundsmæssig betydning.

EMRK art. 8 – Privatlivsretten og advokat-klient-fortrolighed. Advokat-klient-fortroligheden nyder beskyttelse under art. 8 som en del af privatlivsretten. EMD har i *Michaud mod Frankrig* (2012) understreget, at advokaters tavshedspligt er essentiel for retsstatsprincippet. I dansk kontekst illustreres dette af [BS-60316/2023-HJR](#), hvor Højesteret behandlede optagelse af telefonsamtaler med en advokatfuldmægtig.

EMRK art. 6 – Selvinkriminering. Selvinkrimineringsbeskyttelsen i § 171, stk. 2, har sin pendant i art. 6, stk. 1, og princippet *nemo tenetur*, der forbyder, at en person tvinges til at bidrage til sin egen domfældelse. EMD har i *Saunders mod UK* (1996) fastslået, at retten til ikke at inkriminere sig selv er en grundlæggende garanti i en retfærdig rettergang.

For yderligere om [EMRK art. 6](#) og [EMRK art. 10](#) henvises til de særskilte praksisoversigter.

LOV	Retsplejeloven § 170, stk. 1	Retsplejeloven § 172, stk. 5	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om ulovlig optagelse af indsattes telefonsamtaler med advokatfuldmægtig og vurdering af afsoningsforhold Højesteret · Højesteret opretholder beslaglæggelser hos Aller Media: Kildebeskyttelse viger for opklaring af alvorlig kriminalitet		21.08.2024 08.01.2015

§ 8 Sammenfatning – afvejningens systematik i praksis

Retspraksis tegner et billede af et velafbalanceret system, der bygger på en systematisk afvejning i hvert enkelt tilfælde:

Fritagelsesgrund	Beskyttelsesinteresse	Kan brydes?	Betingelse
Præst/sjælesorg (§ 170, stk. 1)	Absolut tavshedspligt	Kun med samtykke	–
Forsvarer (§ 170, stk. 1)	Absolut tavshedspligt	Kun med samtykke	–
Advokat (§ 170, stk. 1-2)	Relativ tavshedspligt	Ja	Afgørende betydning + straf ≥ 4 år
Læge/sundhedsperson (§ 170, stk. 1-2)	Relativ tavshedspligt	Ja	Afgørende betydning + straf ≥ 4 år
Offentligt ansat (§ 169)	Lovbestemt tavshedspligt	Ja	Hemmeligholdelse viger for sandhedsfindning
Nærtstående (§ 171, stk. 1)	Familieliv	Ja (stk. 3)	Afgørende betydning + sagens beskaffenhed
Selvinkriminering (§ 171, stk. 2)	Retfærdig rettergang	Nej	–
Journalist (§ 172)	Pressefrihed/ytringsfrihed	Ja (stk. 5)	Alvorlig karakter + straf ≥ 4 år + klart overstiger

De centrale observationer fra retspraksis er:

- **Proportionalitet** er det gennemgående princip. Retten foretager i alle tilfælde en konkret interesseafvejning, ikke en mekanisk regelanvendelse.
- **Restriktiv fortolkning** af undtagelserne til vidnepligten: personkredsen i § 170, stk. 1, udvides ikke uden lovgivningsmæssig hjemmel (jf. Højesterets afgørelse om ikke-advokater i advokatselskaber).
- **Kildebeskyttelsens styrke** afhænger af kildens motiv: samfundsmæssig interesse beskytter stærkere end kommercielle formål.
- **Editionspligten** følger vidnereglerne og kan ikke bruges til at omgå partens processuelle rettigheder.
- **Ingen vedtagne, ikke-konsoliderede ændringer** af §§ 170 eller 172 pr. juni 2026 – retsstillingen er konsolideret.

For tilgrænsende emner henvises til praksisoversigterne om [editionspålæg](#), [beskikkelse af forsvarer](#), [tavshedspligt](#), [god presseskik](#), [advokatansvar](#) og [Datatilsynets afgørelser](#) om GDPR-relateret tavshedspligt ved udlevering af persondata.

LOV

[Retsplejeloven § 169](#)
[Retsplejeloven § 170, stk. 1-2](#)
[Retsplejeloven § 171, stk. 1-3](#)
[Retsplejeloven § 172, stk. 5](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesteret ophæver afgørelse om tredjemandsedition i sag om ledelsesansvar i Danske Bank-komplekset	13.11.2025
	Højesteret · Vidnefritagelse for ikke-advokater i advokatselskaber: Højesterets fortolkning af retsplejelovens § 170	14.07.2021
	Højesteret · Højesterets afvisning af udlevering af råbånd fra TV2-interview (Kildebeskyttelse vs. Efterforskning)	09.04.2015
	Højesteret · Højesteret opretholder beslaglæggelser hos Aller Media: Kildebeskyttelse viger for opklaring af alvorlig kriminalitet	08.01.2015
	Byretten · Retten i Lyngby afviser krav om udlevering af dokumenter fra Danske Bank i hvidvaskesag	13.11.2020

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Retsplejeloven § 168	Retsplejeloven § 170	stk. 1-4
Retsplejeloven § 171	Retsplejeloven § 172	stk. 1-6
Retsplejeloven § 178	Retsplejeloven § 298	
Retsplejeloven § 299	Retsplejeloven § 300	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

13 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

8

13.11.2025	Højesteret ophæver afgørelse om tredjemandsedition i sag om ledelsesansvar i Danske Bank-komplekset	10343-12160
21.03.2025	Højesterets kendelse om dørlukning i sag om frihedsberøvelse af udlænding	9483-11038

21.08.2024	Højesterets dom om ulovlig optagelse af indsatte telefonsamtaler med advokatfuldmægtig og vurdering af afsoningsforhold	bs-60316-2023-hjr
14.07.2021	Vidnefritagelse for ikke-advokater i advokatselskaber: Højesterets fortolkning af retsplejelovens § 170	bs-6234-2021-hjr
03.06.2020	Vidnepligt for nærtstående ved grov vold og udmåling af fællesstraf ved recidiv i prøvetiden	19-2020
07.10.2015	Højesteret ændrer landsrettens kendelse: Advokat fritages for at afgive vidneforklaring i dødsboskiftesag	672-767
09.04.2015	Højesterets afvisning af udlevering af råbånd fra TV2-interview (Kildebeskyttelse vs. Efterforskning)	225-2014
08.01.2015	Højesteret opretholder beslaglæggelser hos Aller Media: Kildebeskyttelse viger for opklaring af alvorlig kriminalitet	Sag 154/2014
LANDSRETTE · ANKEINSTANS		2
28.10.2020	Landsret stadfæster brug af videoafhøringer af børn mod forældre tiltalt for mishandling og udvisning	S-2738-20
11.09.2008	Kendelse om edition af TV-optagelser vedrørende efterforskning af bordeldrift og skatteunddragelse	9382-10901
SØ- OG HANDELSRETTE · SPECIALRET		1
12.06.2017	Sag om edition i konkurrencesag vedrørende DanAvl-struktur	U-4-16
BYRETTE · FØRSTE INSTANS		2
13.11.2020	Retten i Lyngby afviser krav om udlevering af dokumenter fra Danske Bank i hvidvasksag	9723-11351
28.08.2014	Skifterettens afgørelse om advokats vidnepligt i dødsbo med uafklaret formue	670-763

FORARBEJDE Betænkninger

1 reference

Betænkning vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen

nr. 1330 · 1997 · Justitsministeriet